

451368

LANURI

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

Carol Csomofáy

Țărancă torcând

ORIENTĂRI

În anul trecut s'a discutat mult în simple recenzii de cărți dar și în priviri de ansamblu, orientarea literaturii noastre în epoca de după războiu și situația ei actuală. Se căuta, anume, formularea unor judecăți prin termenii cărora să poată fi stabilit ce este viabil în literatura noastră de astăzi și ce trebuie schimbat sau ce trebuie părăsit în orientarea ei viitoare.

De fapt, procesul acesta a început ceva mai de mult, prin campania violentă pornită împotriva așa numitei „pornografii literare”, în care se vedea cusurul principal, dacă nu singurul cusur, al unei mișcări literare de mare amploare și înaltă tensiune. Lupta aceasta, acum potolită, a fost dusă de combatanți foarte energici; judecători severi și nu totdeauna lipsiți de competență au pronunțat grea sentință de condamnare. Ecoul campaniei s'a prelungit până în incinta Academiei în care trebuie să vedem supremul for al elaborărilor spirituale ale națiunii.

Dar această cruciadă avea un defect organic: idealul ei ieșea din sfera literaturii, după cum depășea în același timp sfera artei generale. Criteriile judecății erau împrumutate din domeniul eticei și al socialului; erau deci criterii extraestetice. Și dacă o luptă dusă în numele unui astfel de ideal poate fi de mai mare suprafață, fiind o luptă sgomotoasă, cu răsunet în masse, în schimb o sentință pronunțată în baza unei judecăți întemeiate pe criterii de natură estetică ne apare mai valabilă în timp și în acest sens, mult mai eficace. Lipsurile constatate pe această cale sunt mai greu de ignorat și nici nu pot fi zeflemisite cu atâta ușurință.

La începutul toamnei, s'a putut ceti în „Universul literar” o asemenea judecată a orientării literaturii noastre actuale, care ținea deopotrivă seama de criteriile estetice ca și pe acelea de natură etică, cu mai mare ecou în public, punând totuși accente pe cele dintâi. Întrebându-se sub ce au spicii începe noul an literar, subtilul critic d. Vladimir Streinu, autorul articolului de care vorbim răspundea astfel:

Putem observa, din felul cum s'a încheiat cel precedent (anul literar precedent), o renunțare generală la lipsa de măsură, care atât de mult urâtește arta. În poezie, roman, cât și în eseu, este sigur că nu vom mai avea de privit spectacolul anilor trecuți, când se scria după rețetele excesului. Poezii manifestau o inutilă voință de obscuritate; romancierii deveniseră curați erotologi; iar cât privește pe esești, aceștia proclamau turburarea minții ca singurul semn al atingerii ei cu filosofia."

După d. Vladimir Streinu, deci, se ivesc zorile unei literaturi dominate de simțul măsurii, al echilibrului cu alte cuvinte zorile unui nou clasicism, care ar lua locul excesului și confuziei de până acum. De altfel d-sa înglobează și lupta împotriva literaturii pornografice între manifestările din epoca lipsei de măsură și constată pe urmă scăderea violenței și în acest domeniu.

"De câțva timp însă, spune tot d. Streinu, totul pare a se fi potolit. Poezia, din proprie mișcare, e pe cale să-și recâștige limpezimea, adică să se retragă în acel minim de obscuritate inseparabil de percepția lirică, ne mai rușinându-se ca înainte să exprime pornirile inimii omenesti. Proza narativă a obosit singură, tot exploatând erotismul ca artificiu de succes comercial; și-a mai disciplinat debitul și, rămânând pe seama romancierilor de vocație, se îndreaptă către complexitatea omului. Eseul „...ismelor“ haotice aproape că a dispărut. Dar violența celor ce s'au dovedit a nu ști să deosebească între excesele literaturii și literatura însăși — a scăzut deasemenea.

Pe orice poziție s'ar afla fiecare, se pare că scriitorii reintegrează cu toții simțul măsurii. Din acest proces în curs e de așteptat să se ivească semele unei arte liniștite".

Romancierii de vocație, spune la un moment dat d. Streinu. Judecând după această expresie oarecum pierdută în mijlocul unei fraze dar nu de loc întâmplătoare ci, dimpotrivă, plină de înțeles, am putea deduce că și d-sa reduce problema valabilității creației literare la suficientul talentului, indiferent de orien-

tarea sau de stilul în care se încadrează opera respectivă. Într'adevăr, stilul este variabil în timp și în cuprinsul fiecărui stil sunt opere de artă mai bine realizate și altele mai puțin, în funcție de puterea creatoare a autorilor lor. Față de cele desăvârșite, ale autorilor „de vocație”, criteriul moralității și al imoralității rămâne inoperant. Un autor poate fi învinuit în viață de imoralitate, pentru anumite aspecte ale operei sale, dar dacă această operă este produsul unei autentice puteri creatoare, ea va răzbate peste veacuri și problematica ei etică va rămâne pe plan secundar, dacă nu va dispărea cu desăvârșire; și iarăși, un autor elogiât pentru atitudinea morală a scrisului său, cât timp este în viață, se poate întâmpla să nu-și găsească loc în amintirea istoriei dacă opera lui nu este o creație de artă.

Valorificarea aceasta prin „vocație” sau talent nu este superficială decât la aparență. Se știe de altfel că însuși Caragiale, când a fost solicitat o dată să se pronunțe în această materie, a întrebunțat un procedeu similar, exprimat prin cuvintele hazlii ca o butadă: te prinde ori nu te prinde.

Dar să mai ascultăm o părere.

Aceasta este a unui critic care, pe lângă darul de a pătrunde imediat în inima unei lucrări de artă mai are și disciplina științifică a valorificării în perspectiva istorică, prin comparații și delimitări făcute sub specie aeternitatis, cu alte cuvinte un critic dublat de un istoric. D. Bazil Munteanu, autorul unei substanțiale istorii a literaturii noastre contemporane apărută în vara trecută la Paris, mai are pe lângă pregătire și competență, și avantajul de a fi departe de vârtoarea cenaclurilor și a influențelor personale; este ajutat deci de distanță în tendința spre obiectivitate.

D. Munteanu pleacă dela cazuri concrete, opere și autori anumiți, dar veți vedea că are în judecata sa, multe puncte de contact cu d. Streinu.

Mai întâi, d-sa constată că în efervescența literară de după războiu filozofia deține un loc de frunte și anume la generația tânără de scriitori mai mult decât la cei maturi, ceea ce face tocmai ca această

particularitate să fie caracteristică pentru epocă. Tineretul, este deci, pasionat de filosofie, dar nu de filozofie ca disciplină obiectivă ci ca trăire subiectivă: pasionate experiențe de viață, adoptate deopotrivă pe plan biologic și pe plan literar. „Fiecare înțelege să-și făurească propriile sale certitudini și să construiască cu ajutorul singurei realități autentice, care este în eul său. Individul este viforos de egotist și voit subiectiv: dacă se apleacă spre propriul său eu, o face pentru ca în el să surprindă viața în fapt, în ceea ce are ea propriu și curat.

Experiențialismul acesta pendulează între cei doi poli opuși ai pesimismului și optimismului. El este însă mai puțin important prin limitele pe care le atinge, prin concluziile la cari se oprește. Semnificația lui se desprinde din însuși exercițiul filozofic ca atare, care „pleacă din aceeași dorință întărită de a părăsi convențiunile de toate zilele și de a ajunge până la existența profundă în toată puritatea ei; ținta este deci una și aceeași: conviețuirea individului cu forțele obscure ale universului.”

Pe d. Munteanu nu-l întristează acest exces de filosofie, acest dinamism spiritual pe care-l socotește „rezultat al unei enorme energii disponibile care, în lipsa unei întrebuintări precise, se cheltuește deocamdată în reverii metafizice și revoluționare”, dar este de părere că literatura ca produs de artă a suferit din cauza lui. Excesul acesta de filozofie denaturează creația literară, atât în poezie cât și în proză.

Se resimte mai cu seamă literatura epică de acest exces, ea fiind copleșită uneori de probleme înfățișate în mod discursiv și nu prin întruparea lor în ființe concrete cu o existență obiectivă, iar altele fiind înlocuite cu un fel de confesiune absolut subiectivă și deci structural îndepărtată de gen. În literatura de categoria aceasta nu mai găsim persoane vii trăind acea viață pe care adevărata creație artistică este capabilă să o dea — ci fantome întrupând anumite tendințe, „umbre încărcate de idei, de îndoieli, de dibuiri”, cum spune d. Munteanu.

Plecând de la cazuri extreme, care sunt excep-

ționale, scriitorii vizați aici au copleșit literatura cu aceste cazuri cărora le-au dat apoi și implicații sociale și morale. Greșala stă în exces, și prin acest exces se ajunge și la literatura pornografică. Pentru că pornografică nu este literatura decât atunci când scrisul nu atinge valoarea artistică, ci rămâne un simplu mijloc de exprimare a unor stări sau tendințe de natură intimă, privite ca un scop în sine și în vederea unor efecte străine de natura artei.

„Dorința de experimentare și de cunoaștere, spune tot d. Munteanu, depășește în mod voit grija pentru realizarea valorii artistice. Și atunci scriitorul alege de preferință cazurile ciudate, aparte, mai ușor de diagnosticat, anormali, infirmi, oameni cu defecte moștenite, detracți. Din același motiv, inventează situații extravagante, de acelea cari produc reacții fizice neobișnuite; o goană după pasiuni puternice, gelozie, desnădejdea care duce la sinucidere, groaza de moarte, obsesia crimei; și o oprire îndelungată la porțile dragostei. Într'adevăr, un val uriaș de erotism s'a revărsat asupra prozei românești mai noi. Viața sexuală furnizează o serie nesfârșită de subiecte câtoro autori tineri serioși și la foarte mulți amatori de pornografie. Fiziologia dragostei e descrisă în romanele lor cu toată cruzimea și toată gama perversiunilor și a refulărilor e luată sub cercetare.

E vorba, deci, de o literatură uneori dureroasă și patetică, alteori zeflemistă și disolvantă, sporită în mod uniform cu aceeași culoare cenușie. Într'însa omul apare de obicei în stare de minimă rezistență, sau chiar sub aspect de delicvent, iar personalitatea lui se descompune, se prăbușește. El e văzut fragmentar și nu trăește decât prin eclipse, dacă peste tot trăește. Omul întreg și sănătos, creat de romancierii de altădată pentru a da iluzia vieții, a dat loc omului sintetic, asemănător cu acele portrete de avangardă cari au un singur ochiu și nas dublu.“

Deficiență i se pare autorului de care vorbim, literatura noastră contimporană și prin excesul de lirism, lirism care și el este tot atât de copleșit de atitu-

dini și viziuni metafizice. „Infinitul spune d-sa, cosmosul iraționalul, realități secunde și toată simbolica întinsă care derivă din acestea și pe care literatura română din zilele noastre o consumă în așa de mare cantitate formează un nutremânt puternic care nu poate fi întrebuințat decât cu măsură. Astăzi se abuzează de el. Clișee sublime circulă pe toate potecile bucurându-se de tot creditul. Acest automatism verbal, semn de oboseală, trădează o oarecare lipsă de sinceritate în inspirație. Literatura română de azi suferă de un fel de orbire metafizică și aceasta întunecă drumul unei nemijlocite împărțșiri cu realitățile vii. Să învingă această înglodare și să găsească din nou, puterile sporite de cei 15 ani de experiență metafizică, isvoarele simple ale adevărului, iată noua etapă care trebuie să străbată literatura română; și fără îndoială aceasta-i sarcina ei de mâine.

Ați observat, cred, caracterul benign al celor două judecăți citate, cari rămâni totuși pe un plan hotărît critic. Caracterul acesta rezultă din faptul că ele nu condamnă în bloc literatura noastră mai nouă, ci numai unele manifestări excesive ale ei. Că sunt și altfel de judecăți, o știți foarte bine cu toții. Ajunge să ne gândim în această privință la un faimos manifest plecat, mai anii trecuți, din cercurile Ministerului instrucțiunii, prin care erau decretați ca scriitori imorali un mare număr din cei mai buni scriitori ai noștri în viață.

* * *

Asemenea manifestări critice nu trebuie să ne îngrijoreze însă peste măsură. Desbaterile de asemenea natură nu sunt nici măcar fenomene excepționale, ci mai de grabă fenomene curente. După cum în viața socială — politică sunt mereu „crize“, și în viață literară ne găsim adeseori la răscrucci, când se pun în discuție nu numai realizările parțiale ale singuraticilor scriitori, ci însă și orientarea mișcării literare contemporane.

Cu toate acestea, adevărul este că literatura mai nouă înregistrează unul din cele mai pozitive bilanțuri. Nu avem posibilitatea să discutăm pe auri, ia o simplă înșirare de nume nu spune mare

lucru. Dar, în general vorbind, mi se pare că linia noastră de după războiu a operat o considerabilă tărgire de orizont, tocmai prin însumarea perspectivei cosmice și a problematicei metafizice, pe cari pe urmă le-au banalizat prin inaderență pigmeii scrisului contemporan; iar în proză, pe lângă faptul că s'au trasat contururile romanului românesc — gen embrionar în literatura noastră antebelică — înregistrându-se câteva cuceriri definitive în acest domeniu și anume în mai toate ramificațiile lui: roman psihologic și social, roman de analiză și de acțiune, asistăm în acelaș timp și la o nouă înflorire, cu noi perspective, a schiței și a nuvelei, genuri cu succes cultivate și în trecut. Poate în teatru este mai redus sporul sub raport cantitativ, dar nici aici nu lipsesc operele care depășeac realizările trecutului, atât prin atmosferă și motive cât și prin întruparea tehnică.

De încheiere am vrea să mai facem o constatare.

În momente de răscruce, reale sau numai închipuite, e deșartă și neînțeleaptă truda de a căuta remedii, pentru lipsuri constatate în rețete ale trecutului. Fiecare epocă își are propriile ei coordonate istorice, în artă cași în viața socială. Întoarcere înapoi nu există ci numai mers înainte. Inovațiile rămân un bun câștigat și defectele lor nu pot fi îndreptate sau înlocuite printr'o întoarcere la modelele recunoscute ale trecutului ci printr'o nouă creație, mai robustă și mai viabilă. Trecutul ne poate da sugestii, ne poate încorda puterile în stare latentă, el nu ne îndeamnă însă să repetăm ceace a făcut el. Ar însemna să ne îndemne la pasivitate, căci o simplă reproducere este o acțiune mai mult sau mai puțin pasivă, iar principiul vieții este activitatea creatoare.

OLIMPIU BOIȚOȘ

ADOLESCENȚĂ

Ce mâni au scris acest poem aici
Cu deget rar de coapsă de furnici,
De nici nu știu cum vorbele cutează —
Vezi, fruntea asta totuși mai visează.

Ce dacă simt că nu mai sunt demult?
(Tot mai ascult de mâini, tot mai ascult)
Noi am cârpit acest poem, l-am dres,
Dar la sfârșitul cărții ce-am ales?

La urma urmei trebuie să știi:
Cândva acești cocori tot vor muri,
Doar mâinile pe frunte le mai las.
Ce-ai tu cu mine frunză de pripas?

Ce-ai tu cu mine ramură de vis?
Acestor mâini atât de bine li-s.
La toamnă voi muri lângă tristeți
Și ce folos de-atâtea tinereți.

Azi rătăcim prin frunze și castani:
E-așa frumos la optsprezece ani,
Cu fiecare zi ce va cădea
Vom ști că'ngălbenește inima.

Că iar visăm lipindu-ne de geam,
C'un singur deget climpănim la pian,
Știm că 'n povești nu-i nici un adevăr.
Ce mai căutăm cu palmele prin păr?

Și-așa iubim, hăt, stelele de sus.
Pe străzile de-atunci ce mi-ai mai spus?
Vom plânge printre gratii și trecut
Ci frunzele din piept vor fi căzut.

RADU STANCA

MOMENT NEVEDIT ÎN SUFLET

Pe zăpodea sărutului din flori
tăcerile s'au încuscrit cu fagii tristeților,
stăvarul poenilor cu brânduși de fiori
încue 'n suflet privirile drumetilor.

Numai craiul din basm ardelean
nu vine cu fluerul de frasin sub șerpar.
Bucuria nevedită în minte de cioban
argintează trecutul cu slove de tipar.

Hei! S'a depărtat puterea din cuvânt
și troița zâmbetului a împietrit?
Ca niciodată cerul se coboară sub pământ
și-adună stele pentru răsărit.

ION TH. ILEA

SONETUL HOREI

Strămoși din văi și piscuri carpatine
Te-au făurit cu mitul lor de-odată;
Tu salți în poiană sămănată
Că riuri muntenești și cu gheorghine.

În ritmul tău, un drum stelar s'arată.
Frîntura armoniilor divine
Și cântul codrilor răsună 'n tine
Cu străluciri de peatră nestemată...

M'am prins în legănarea ta superbă!
Luceferii-au venit pe frunte jerbă
Și dănțuiesc sclipire de lumină.

Pricep în pașii tăi și'n melodie
Cărări făcute pentru veșnicie.
Pământ și cer prin tine se 'nsenină.

GRIGORE BUGARIN

AMURG ÎN PORT

Inima orelor bate sub sîn de amurg
liliachiu și peste obrazul cenușiu al portului, pudrat,
un pescăruș se repede din coamă de val, un carat
să culeagă; și apele parcă nu curg.

Ce trist e portul în ziua asta de Paște
cu sufletul în melodia pianului mecanic
cu singurătatea magaziiilor colorate melanic
și tăcerea, înăuntru, încuiată ca niște moaște.

O doamnă se plimbă cu un câine pe dig:
S. O. S. din priviri îi spânzură trist de-un catarg,
șalupa dorului ei s'a urnit greu în spre larg —
în suflet se târâie ceață și frig:

Din tavernă iese un marinar beat
și-l păsăie o magdalenă ce n'a întâlnit încă pe Isus;
el își svârle fluerând bereta 'n sus;
Inspre larg încă o șalupă a plecat.

Grănicerul mângăie scrînciob de-azur
cu retine în cari navighează lotus-ul negru:
sub vestonul kaki, aerul a rămas integru.
Mioarele amurgului, între șine, pasc iarba, împrejur.

THEODOR CONSTANTIN

LITERATURA ARDELEANĂ DE AZI*)

Literatura ardeleană din ultimii ani prezintă o floră interesantă, nu numai pentru cercetătorul literar sau pentru criticul iubitor de artă, ci chiar pentru cititorul cu o minimă pretenție de catalogare și clasificare a fenomenului literar.

Această eflorescență literară, încă necanalizată și neîndrumată total pe linii ideologice, dar cu puternice intenții de a deveni personalitate, nu datează aproximativ numai dela 1930. E activitatea unei generații de ultima oră, diferențiată structural de cele mai vechi. După teoria unui tânăr eseist ardelean, d. Grigore Popa, în Ardeal există trei generații suprapuse care deși se întâlnesc zilnic pe stradă și respiră acelaș aer, totuși nu se pot niciodată confunda. Prima e generația istorică, crescută în lumina marei biruinți dela 1918 și beneficiind într'un mod deosebit de toate avantajile ei materiale. A doua e generația junilor suficienți, o generație fără suport spiritual, dezorientată în fața vieții veridice, atașându-se uimitor de repede într'o existență fără riscuri și căutând încadrare în partide politice, singurele care le dădeau o preocupare și unde efortul intelectual e înăbușit de vulgaritățile care rezidă la baza acestor orgnizații. Deci generația aceasta ar fi cea care o trădat Ardealul, spune d. Grigore Popa.

A treia generație care e și cea mai tânără, e cea eroică. Ea înțelege misiunea pe care o are în fața momentului istoric și caută să-l servească cu pregătirea și cu tinerețea ei. Dela ea se așteptă azi reabilitarea spirituală a Ardealului și încadrarea lui în existența totală și unitară a românismului.

Nu e aci locul de a comenta exactitatea acestei teorii, lucru pe care îl lăsăm cititorilor, dar vrem să se observe o demarcație între generația privită din punct de vedere biologic, după vârstă și între generația care se formează după atribute spirituale și identități de atitudine. Și lucrul acesta îl vrem distins mai ales în

*) Poezie, proză, revuistică, organizare profesională.

literatură, unde sunt scriitori tineri care scriu bătrânește o literatură insipidă și dulceagă, alterată prin principii mucegăite și sunt scriitori bătrâni, care scriu tinerește, mereu proaspeți și înoiți, mereu convinși de necesitatea evoluției, cu un dinamism și un elan spiritual care exclude vârsta și aplică vorba românească : tinerețe fără bătrânețe.

Am spus că anul 1930 ar fi un punct de orientare în literatura ardeleană. Nu o vom semnală ca pe o dată cu lumină meteorică, ci ca pe un început de activitate mai febrilă, ca un punct unde generațiile mai înainte amintite încep să se clatine și să se diferențieze, arătându-și fiecare caracterele sale.

Ultima generație de scriitori își începe astfel precizarea unui drum, a unei atitudini. Mai mult : ia o poziție hotărâtă în fața vieții, își însușește norme și se conformă lor, fiindcă opera e prețioasă și autentică numai atunci când se realizează în cadrele vieții, nu în tangentele ei.

Desigur că în drumul lor există încă nebulozități, fapt ce în literatură, mai ales, e destul de frecvent : există încă opacități, ba chiar leșturi, care vor trebui aruncate în timpul acestei călătorii spre definirea totală.

S'ar putea întâmpla chiar ca această generație să se desmintă, fiindcă surprizele nu sunt niciodată excluse, dar va rămâne totuși efortul ei de ași fixa o personalitate, chiar când n'ar găsi-o întotdeauna ; va rămâne totuși tendința detașării din vulgar și a tămăduirii daltonismului intelectual.

Ajunși în acest loc, vom începe o prezentare a literaturii ardelenne din ultimii ani, o informație prin nume și cărți, precum și o sumară precizare a conținutului ei.

I.

Poezia ardeleană de azi are în fruntea coloanei marea prezență lirică a lui *Lucian Blaga*. Penultimul volum de versuri al acestui poet a apărut în 1933 și se credea, de altfel chiar *Lucian Blaga* afirmase, că dacă volumul *La cumpăna apelor* nu era o lichidare lirică, era totuși un punct, un pisc unde inspirația solicita o pauză, ba chiar o căutare a unor noi teme. Aceasta

fiindcă volumele de poezie ale lui Lucian Blaga sunt o desfacere de efuziuni cronologice, o interpretare a vieții în funcție de vârstă, deci de cunoaștere, punct inițial chiar în opera sa filozofică.

Poezia sa a ispitit pe mulți. Dintre studiile ce s'au făcut asupra ei notăm trei: a d-lui Dragoș Protopopescu în revista *Gândirea* (numărul închinat integral lui Blaga în 1934), a d-lui Ovidiu Papadima, în revista *Sfarmă-piatră* la fel închinat lui Blaga (anul III nr. 78; 27 Mai 1937) și cartea dlui Vasile Băncilă*), care are însă extindere și asupra volumelor de filosofie. Mai ales în studiul d-lui Ovidiu Papadima poezia lui Lucian Blaga are o interpretare pe cât de succintă, pe atât de magistrală.

Poemul lui Lucian Blaga e o distinctă înșirare de anotimpuri lirice. Dela *Poemele luminii*, primul volum și până *La curțile dorului**)* e o gamă ce se amplifică și se colorează, dela optimismul alb, până la tristețea bine conturată, la acea unică tristețe care nu se cunoaște decât sub zodiile unei sensibile și adânci spiritualități. Poezia de până azi a lui Lucian Blaga e sinteza lirică a destinului uman, exodul spre perfecțiunea spirituală, spre o verticală cunoaștere a lumii. Destinul e însă cel ce de veacuri străjuește călătoria omului: întoarcerea, marea întoarcere lângă cele lăsate, regretul omului înșelat de irizări, de ceruri și curcubeie cari se depărtează cu cât te apropii. Întoarcerea lui Lucian Blaga e deci lângă simplitate, lângă misticism, lângă primitivismul organic al poporului, acolo unde poezia trăește prin legendă și superstiție. Cerebralul irizant și nebulos, dantelăria fantezistă, sunt înlocuite cu o vastă bogăție de attribute mistice, cu tot ceea ce se găsește în sufletul poporului. *La cumpăna apelor*, penultimul volum, e tocmai, după cum indică și titlul, un punct de răspântie, o demarcație, iar în ultimul volum, *La curțile dorului*, poetul se întoarce lângă simpla filozofie populară, lângă cerul și holdele țării, gășind aici nou și prețios filon pentru existența sa poetică. Se întoarce lângă amintirea strămoșilor, lângă tot ceea ce formează avuția și mândria noastră. Lipsită de obscuritățile care era fregvente într'o

*) Lucian Blaga, energie românească, Cluj, 1938.

**) Editura Fundațiilor Regale, 1938.

lirică prea mult formală, poezia sa păstrează noutatea verbală alăturându-o unei necesități de fond. Altfel zis, poezia sa isvorește organic și are o temă. Nici intenții lubrice, ca într'o parte a poeziei argheziene, nici teze care să depășească inutil granițele unei concepții colective românești, ci o atașare indestructibilă de inima țării, o călătorie prin acea floră a superstițiilor, a legendei, a misticei populare, pe care nici un exploatare nu o va putea epuiza.

Noul său volum mai sus amintit, apare după 4 ani de pauză. În acest timp toate apele s'au liniștit, sentimentul întoarcerii se decolorează, trece în umbră și capătă valoare tocmai ceea ce face pe Lucian Blaga cât mai actual: rezolvarea poeziei sale sub semnul mitului popular.

Reproducem aici *Ciocârlia*, unul din recentele sale poeme, care nu e numai edificator, ci e și un model de frumusețe și artă lirică:

Cântă cineva în zori de zi
de-odată cu zorile. Cine-o fi?
Cântă cineva în văzduh
E o pasere? E duh?
Numai el o fi, numai el:
pământeanul pușintel
cu trupul ca bucatele
mult lăudatele,
cu glasul ca seninul,
cu sânge ca aminul.
Numai el poate fi:
Hristosul păsăresc! Cel
ce'n fiecare zi
se'nalță odată,
biruitor fără fier,
din holdă la cer,
și descântă păcatele
peste toate satele.

Astfel destinul liric al lui Lucian Blaga, departe de a se încheia, se continuă amplu și viguros, pe o linie care e cu atât mai prețioasă, cu cât tinde să devină indicatoarea poeziei românești moderne.

*

Un poet care, deși mai în vârstă, se atașează totuși ultimei generații, printr'o poezie viguroasă și temperamentală, e *Aron Cotruș*.

Acestui poet îi putem atribui un caracter versatil. Și iată de ce: începutul său literar a crescut sub zodia unor largi principii sociale, ca să nu zicem socialiste. O poezie proletară unde cei mulți apar în toată sărăcia și indignarea lor, unde Ion Ciura își pregătește „pită din dinamită” și Ion Roată „sudue țapăn, mocănește și scuipe pe toată rânduiala asta”. Poezie simțită și sinceră dar nu salvată de tendenționismul care fură totdeauna jumătate din arta literară.

Dar socialul lui Cotruș, tocmai în punctul unde era periclitat, s'a înfipt adânc într'o poezie națională, prin poeziile cari vizau viața moșilor din Munții Apuseni. Tendința aceasta a devenit o superbă realitate, atunci când după două volume de poezii (*Măine și Printre oameni în mers*) Aron Cotruș apare cu dinamicul său poem *Horia**), unde acest rege neîncoronat e prezentat în toată vigurozitatea sa. E, acest poem, o apologie a omului ridicat prin sine însuși, prin voință și prin ideal, e o veridică întoarcere a istoriei și o aspră comentare a ei.

Ajunși la acest punct, vrem să menționăm în ce a constat marea originalitate a lui Cotruș fiindcă poeți sociali și naționaliști au mai fost. Cotruș s'a impus prin forma nouă a versurilor sale, versuri scurte, dure, abrupte, fără multă metaforă care i-ar fi diminuat dinamismul, fără sentimentalism care ar fi stricat fondului. Dar Cotruș cu această nouă formulă lirică se apropie întrucâtva de manierism. În curând ceea ce a fost cândva original și aplaudat, va deveni banal și desuet. De aceea Aron Cotruș va trebui să se caute, să se exploateze și suntem siguri că va găsi mijloace noi și inedite pentru poezia sa.

După Blaga și Cotruș, cei doi poli ai poeziei ardelenesti moderne, se înșiră o serie de poeți tineri a căror menționare este pentru noi o datorie. Cu atât mai mult cu cât acești tineri, deși crescuți în umbra înaintașilor lor, încearcă emoționant noui lumini, proaspete imagini și expresii, pentru evidențierea unei cât mai înalte poezii ardeleni. Vom începe cu un poet plecat dintre noi prea de timpuriu, cu *George Boldea*, născut

*) Care a apărut în a treia ediția la editura „Bucovina”, I. E. Torouțiu.

în Mercheaşa, judeţul Târnava Mare. După moartea, sa d. Emil Giurgiuca, prieten şi coleg, îi adună poeziile într'o ediţie postumă, sub titlul *Soliloquii*.

Poezia lui George Boldea nu are accente de pesimism sombru, capătă mai mult o culoare de elegie albă. Deşi crescută la umbra tradiţiei, s'a lepădat ulterior de o factură prea comună (sciziuneă nu e, totuşi, complectă) începând să scrie evoluat încât înscrierea sa în poezia nouă, de renovaţie verbală şi imagistică, e definitivă.

Procesul acesta de perfecţiune formală, era dublat (dacă nu era chiar consecinţă) de alt proces, al unui spiritualism cât mai înalt. Poemul atunci e sonor ca un clopot în seară, are piscuri cu iezere de cleştar, miraj al tuturor viziunilor lirice.

O mulţime dintre noi nu acceptăm noile formule de artă poetică. Se obiectează acestei poezii că nu respectă tradiţia, ceea ce nu e adevărat. Şi ca document aş aduce pe mai mulţi poeţi tineri, a căror poezie e inspirată direct din poezia poporană, sau ei şi-au însuşit, uneori, numai metrica. E foarte adevărat că felul de exprimare al acestor poeţi e plastic şi colorat. E în versul lor multă metaforă pentru a cărei descifrare e necesară puţină înţelegere şi puţin spirit artistic. Dar cu cât o problemă a fost mai grea, cu atât rezolvarea ei e o satisfacţie.

Poezia lui George Boldea era pe linia aceasta de comportare. Despărţit de tradiţie, (daşi tradiţiei sensul ei static) căuta o alăturare de noutate, de acea creare, care poate da emoţie nu numai cititorului ci autorului însuşi.

Aceast poet n'a ajuns, desigur la maturitatea expresiei sale. Realizarea sa integrală depindea de timp şi de o eventuală încadrare ideologică. Dar într'un timp relativ scurt, a pûttut totuşi să se impună ca unul ce avea nu numai talent, care nu e suficient, ci o continuă trăire în artă. Elegiile lui evocatoare de miraj liric l-au înscris în apreciable constelaţie a tinerilor poeţi ardeleni.

Şi acum, să-i citim împreună această *Plecare*, poem care poate fi interpretat ca o plecare definitivă :

M'a fulgerat, dureroasă, dorinţa plecării. Imi iau cortul
să mă strecor fără urme, singur, în sălbăcie, sărutând

în urmă zarea... Poate că undeva depărtările îmi deschid
o poartă înflorită cu alte visuri și-mi sună fericirea. Nu știu, nu știu,
Dar chipul drag al visătoarei mele îmi stăruie, tremurător,
în suflet ca luna în iaz. Umbra tristeții mele
acopere lumea. Dece mai plânge cineva când sufăr
eu destul? Nu mă clătinați că sunt plin de lacrimi!
Acum numai florile mă înțeleg.

Alături de George Boldea, d. *Emil Giurgiuca*,
astăzi profesor de liceu la Sighișoara a oboșit la redac-
tarea unei mici, dar serioase reviste, *Abecedar*, când
amândoi erau profesori la Brad. După ce s'a risipit prin
mai toate revistele bune ale vremii, d. Emil Giurgiuca
și-a strâns poemele într'un volum intitulat *Anotimpuri*.
Lirica sa îl prezintă alături de peisagiile naturii, cuprin-
zând și simțind cu un ochiu înțelegător, intuind deși
poetic, totuș obiectiv, o lume aproape de inima sa.

Unele poeme se înscriu pe meridianul desră-
dăcinării, literatură frecventă într'o epocă mai veche.
Ceeace persistă în simțirea d-lui Giurgiuca și ceeace a
dat această poezie e tocmai decorul rustic, integrarea
în frumusețile vecinice ale naturii. De acolo e, credem,
și acel optimism din poeziile sale, fapt atât de rar în
lirica mai nouă, un optimism care străbate sănătos cartea
sa dar care lasă totuși să se zărească și umbre cu tri-
steți, acea frumoasă tristețe, fără de care nu se poate
face poezie. Tinzând spre o înfățișare clasică și reușind
în aceasta, poezia sa se încadrează totuș între granițele
moderne ale liricei, prin eflorescența de imagini și printr'o
formă aproape de regulile acestui curent. Marele merit al
acestei poezii e însă faptul că nu forțează zăvoarele
spre extremisme. Aș putea spune că ea îndeplinește
chiar ceeace se cere astăzi poeziei: o evoluție nu prea
rapidă, înflorind flori nemaivăzute, dintr'un pământ
vechi*).

Un poet care a lucrat alături de cei doi mai îna-
inte amintiți, la aceiaș revistă, ca pe urmă să conducă
singur, ani de zile, revista *Pagini literare* dela Turda,
este d. *Teodor Murășanu*. Debutând în literatură cu
poezii stând sub zodia semănătorismului, (Lumini suflăte

*) Despre *Anotimpuri*, recomandăm a se citi două studii: a
d-lui Olimpiu Boitoș, în câteva numere din *România nouă* și a
d-lui Octav Suluțiu în *Familia*.

de vânt, Chiot câmpenesc, ultimele premiate de Academia Română) a evoluat, debarasându-se de leşturi, scriind poeme cu suave frăgezimi şi proaspete incantaţii. Iar această transformare a survenit în urma contactului cu cei mai tineri lirici ardeleni şi de peste munţi. Toată admiraţia noastră pentru această înţelegere, care dovedeşte un suflet tânăr, în ciuda vârstei. D-sa şi-a adunat ultimele poeme într'un volum, *Lilioară*, apărut în editura Miron Neagu din Sighişoara. Cum paginile numărate ale acestui studiu nu ne permit o mai largă discutare, trimitem pe cititorul interesat să observe prezentarea acestui poet făcută de diferiţi critici şi cronicari în revistele noastre, cu ocazia noului său volum*). Totuşi ţinem să amintim că această poezie trăeşte din legătura cu pământul ţării, utilizând uneori elemente sau numai atmosferă folclorică, după cum indică şi titlul volumului. Dl. Teodor Murăşanu este şi un meşter traducător din ungureşte, mai ales din Ady.

Cu *Ion Th. Ilea* s'a întâmplat un lucru ciudat, dar frumos. Inceputul său liric era cu tendinţă spre stânga. Primul său volum, *Inventar rural şi sentimental*, avea numai o poezie de notaţie rustică. Abia în al doilea, *Gloata*, poetul devine vizibil tendenţios. Poezie socială, străvezie, crescută în umbra unei reviste cu idei asemănătoare cum a fost *Societatea de mâine*, ea ostrociza uneori arta de dragul ideii. *Gloata* (Editura Şantier) aduce acest colorit: glorificarea muncii de uzină, plecare pentru revendicări sociale, notă pe care o găsim şi la Aron Cotruş. Ba mai mult: linia de evoluare ideologică a acestor doi poeţi se suprapune, în sensul că şi Ion Th. Ilea îşi dă la un moment seama de riscul moral al acestei poezii şi trece, surprinzător, la o altă poezie, la cea naţionalistă, întrebuiţând tot mai des elemente bucolice. Iată un poem recent care dovedeşte aceasta :

Cerule s'a prins în inele,
soarele trece prin ele,
zările s'au dus departe,
doruri multe le desparte.

*) În special studiul d-lui Romulus Demetrescu în rev. *Pagini literare*. Vezi şi vol. *Semne şi mituri* de N. Ladmiss-Andrescu, pag. 62 şi 63 (Editura Lanuri).

Cine vrea să fie mare
prin stele-și face cărare,
își încue lumea'n gând
și-apoi pleacă fluerând.

Munții în șerpar îi pune
și tot trece peste lume.
Dacă gândul e deschis,
soarele răsare 'n vis,

(Cine vrea să fie mare în *Lanuri*, an V, nr. 4-5, 1938)

Ultimele sale versuri scrise sub această nouă stea a inspirației, vor fi adunate într'un volum intitulat *Întoarcere*, absolut semnificativ.

O adevărată senzație literară a fost poetul *Ștefan Baciu*, dela Brașov, care a început să scrie versuri dela 13 ani, ca imediat să fie tradus în germană, de d. *Heinrich Zillich* și publicat în revista *Klingsor*. La 16 ani i se acordă premiul Fundațiilor Regale pentru volumul *Poemele poetului tânăr*. Până azi a tipărit încă 3 volume: *Poeme de dragoste*, *Micul dor*, *25 poeme din Georg Trakl* și îi va apare la Fundațiile Regale, *Căutătorul de comori*. Iată o activitate lirică impresionantă, la un poet de 20 de ani.

Poezia din primul volum, deși se afla uneori sub zodia măștrilor moderni, era totuși o realizare minunată pentru etatea sa. Aducea o floră impresionantă de imagini, mult narcisism, claritate de ton. Tinerețea era vizibilă și într'un ponderat optimism și chiar într'o căutare a unei originalități care să-l înscrie pe linia modernă a liriceii.

Intr'al doilea volum se văd tristețile adolescenței, alături de o sensualitate reținută, ca într'al treilea, (*Micul dor*) versul să fie plin de durere și resemnare. Și nu se știe de ce poetul acesta care iubea atât ritmul sonor și muzical al modernismului, se întoarce după puțin timp numai, la factura clasică a versului, întrebunțând tot mai puține imagini, rămânând ca exteriorizările să se facă pe linii mai vechi. În ultimul timp face parte din gruparea revistei „Gândirea”. Credem că și ideologia acestui curent a contribuit la întoarcerea spre forma clasică. Dar acest poet e încă tânăr și anii pot rezerva surprize. Anticipările pot fi judecați relative, pe care vremea să le verifice sau să le doboare. În orice caz, noi credem în destinul liric a lui Ștefan Baciu.

Vom poposi lângă doi poeți : dd. *Aurel Marin* și *Vlaicu Bârna*, primul statornicit în Ardeal iar al doilea ardelean de origine, care iubesc muntele și îl utilizează în poezie, lucru până azi destul de rar deci cu atât mai prețuit. Dl. Aurel Marin a tipărit până azi 5 volume de poezie (*Lumini, Yodler, Intrarea în pădure, Versuri, Poezii*). În toate e prezentă atmosfera carpatină, aerul muntenesc și puritatea pădurilor. Muntele apare în toată măreția și solitudinea lui, cu frumusețea rară a dumbrăvilor, ori cu luminile violete lunecând peste brazi. Dar am face o greșală atribuind poeziei dlui Aurel Marin numai calități de pastel muntean. În ambianța aceasta poetul se pleacă adânc și cuprinde limpezi și triste sonorități, împrumutând mai mult ușoara elegie a frunzelor, decât sguduitoarea furtună a pădurilor mari. Obsedat de ideea trecerii în somnul morții, poetul ancorează în nimicnicie. Deaceea peste poemele sale trece o umbră cenușie care învăluie resemnarea în fața unui destin implacabil. O notă distinctă capătă versul său printr'o emoționantă evocare a atmosferei. Cităm în întregime poemul *Tristia*, care deschide volumul *Yodler*, una dintre cele mai frumoase poezii ale liricei românești moderne :

Ajunseră la fărml neașteptatei ape.
Mergeam tăcuți alături. Nu se știau aproape.
În noaptea întomnată și albă să se'ngroape.

Pe lumea'ncremenită plutea o'ncremenire
Și spaimă de tăcere. Văzduhul din boltire
Rupea albastre stele și le svârlea'n neștire.

Aceiași pași hipnotici, egali ca o părere
Îi atrăgea în mersul cu magică putere.
Ca ora într'un ornic purtau câte-o durere.

O stâncă le primește povara de uitare
Un gest îi leagă - acelaș - de calmă renunțare.
O clipă-i luminează un șir de gânduri clare.

Somn ca o besnă frânge pe unul. Liniștea
Le flutura pe frunte palori de vis și nea
O rană fiecărui și amândorura.

În zori trezia sparge tristețea dinainte.
Prietenul niciunde. Ca seva în cuvinte.
Și dragostea nălucă, în toamnă. Și fierbinte,

Dealtfel credem că *Yodler* e și cel mai reușit volum a d-lui Aurel Marin, care prezintă o vizibilă unitate lirică și se așează pe meridianul unei poezii în căutare de noi mijloace poetice. Spunem acesta fiindcă în volumele următoare apar tot mai puține, apoi deloc, curiozități formale, unele imagini care numai păreau a fi avansate sau artificiale, dar care aveau prospețimea și frumusețea lor, înlocuite fiind cu o poezie întoarsă dela presupusul hermetism, la reguli clasice. Atât în *Versuri* cât și în *Poezii*, ultimele două volume, poezia lui Aurel Marin se face prea ușor înțeleasă, oarecum mai fadă, deși intensitatea sentimentului n'a scăzut și nici atmosfera n'a fost părăsită. Unii critici literari consideră aceasta un mare câștig pentru poet; noi o semnalăm tangențial, dar personal iubim mai mult poemele din *Yodler*, un volum cu adevărat mare. Deaceea credem că nu greșim când afirmăm că poezia d-lui Aurel Marin, prin tematică, prin estetică, prin distribuția verbului răscolitor și emoționant, e un elogiu liric și-l așează printre cei dintâi stihuitori ai generației noastre.

Al doilea poet pentru care înălțimile ozonate ale munților sunt motive de lirică, este d. *Vlaicu Bârna*. Dar d. Bârna ia din munte numai o anumită atmosferă, un anumit decor în care îi place să poposească. Altfel lirica sa e în umbra impresionismului francez, făcând poezie pură, așezându-se astfel pe meridianul modernist, plăcându-i originalitatea cuvintelor, pe care le caută avid, lucru ce a supărat pe câțiva critici, dar care nu face altceva decât să îmbogățească un vocabular liric devenit prea comun.

A tipărit mai demult volumul *Cabane albe*, care nearătând integral o unitate de temă, efectuat uneori chiar cu paradoxe, e interesant și apreciat chiar pentru aceasta, mai ales că elimină tendenționismul. În prezent pregătește un nou volum intitulat *Euforie*. Il așteptăm și credem că el va defini personalitatea acestui poet.

Pe linia lui Aron Cotruș se așează *V. Copilul-Cheatră*, cu deosebire că acesta are mai mult lirism, iar ritmul e diminuat, ori chiar deosebit de duritatea și geometrica lui Cotruș. Incolo găsim în poeziile pe care și

le-a strâns în „Cartea moșului“, multă durere pentru frații săi moși, pentru destinul lor pe care-l prezintă în frumoase comentări lirice. Ciclul „Cânt din tulnic“ care deschide volumul, stă dreaptă mărturie a iubirii de munte, a integrării definitive în viața plină de nedreptate socială și istorică a moșilor ardeleni.

De remărcat este la V. Copilu-Cheatră încercarea de a împodobi lirica sa nu numai cu o atmosferă nouă și interesantă, dar cu o mulțime de neologisme și cuvinte regionale. Ortac, holoangăr, hadini, feredeu, sâlhă și încă multe altele, să nu se creadă că strică poeziei sale și chiar poeziei în general. Ele îmbogățesc un vocabular care dacă nu era sărac, avea în schimb elemente bizare și cosmopolite.

Dar poezia lui Copilu-Cheatră suferă uneori în tehnică și construcție. Anumite insuficiențe de natură gramaticală scad din perfecția versului. Dar această meteahnă va fi, credem, temporară, și viitorul său poem va elimina leșturile, rămânând curat și frumos.

Din cartea sa mai sus amintită cităm în întregime, pentru tot ce e emoție și frumusețe, această *Scrisoare din munți*:

Tată, munții șui au îmbrăcat sarică de aramă,
N'auzi cum iară, ceterile, cetinii te cheamă ?
Pădurile au ruginit ca toamna în tulee
Și cineva a zugrăvit în frunzară, ospăț de curcubee.
În padină și-au făcut culcuș niște ciute de iască,
Mioarele noastre iarba de ceară nu vreau s'o mai pască.
Astăzi am cioplit un tulnic Savetii, să-l aibă pe Tirgu Găinii.
Acuma știe hori, ai s'o auzi, de s'or minuna străinii.
Mama-i tot cu grije, mereu să uită 'n calendar
Și Lisandru-i cere într'una bănuți, să-și cumpere abecedar.
Era să uit, fata gornicului, ceia, care șapte veri a tot bolit,
Eri pe la ojină, în mâna popii s'a sfârșit.
Tată, cum de nu te mai întorci ? Acolo jos în țară
N'a nceput în frunze, în miriști și 'n cer, vara să moară ?

Dar în ultimul timp, cu toate că nu a părăsit flora liriceii, Copilu-Cheatră a început să scrie proză. Romanul său „*Neamu' nevoii*“, în două volume cuprinzând oameni și întâmplări din câmpia Ardealului, e aproape sfârșit. Din câteva fragmente publicate în „Universul literar“ și în „Symposion“, Copilu-Cheatră, netrădând poezia, se remarcă dinamic într'o proză pe care o așteptăm încrezători.

(urmează)

GEORGE POPA

NEȘTIRE

Ne va surprinde-amurgul într'o zi pe drum
Și ne-or surâde-anemic zărilor de scrum.
Pădurile vor îmbrăca un alt veștmânt
Și liniștea mai grea va trece în cuvânt.

Nu-i nimeni încă să ne poată spune
În care toamnă visul va apune;
Când vom călca umili tărâmul celălalt,
Când vom intra pe poarta cerului înalt;

Când umbra nopții nu va ști să vină
Și vom străbate numai prin lumină,
Când paserile'n stoluri, fără număr,
Vor coborî cu stelele pe umăr.

G Â N D

Gândul, fur plecat hai-hui,
N'am lacăte să-l încui.
În cutii de lemn domnesc,
N'am puteri să-l ținuesc.

Prin mătasa ierbei ude
Pasul nu i se aude.
Trecerea-i de apă lină
Ca o undă de lumină.

Și nu-l știe nimenea
Unde merge, fără stea,
Peste câmpuri, peste cumpeni,
Prin frunziș brumat de curpeni.

La ce poartă de cetate
Cu aripi de-azur va bate.
Mâna albă, de domniță,
Mâna albă, româniță,
Să-l culeagă, floare rară
Odolean din altă țară.

DIMITRIE DANCIU

REMUȘCAREA LUI MIHAI VAMEȘU

După internarea neveste-sii în spital, Mihai Vameșu vându ce bruma agonisise și se mută într'o magherniță, de oarece nu mai putea suferi pustietatea din jurul lui.

Cât a fost Rozalia sănătoasă îi era dragă căsuța. Stătea acasă, citea sau robotea în jurul casei, sorbind-o din ochi. Acum aceste amintiri îl dureau, îi supărau ochii.

Fără rost, cu gândul la ea, începu a bate străzile, devenind clientul cârciumelor din mahala.

Numai în preajma mirosului de alcool și a oamenilor fără căpătâi îi păru lui Mihai Vameșu că afla alinare.

Târziu, când se întorcea la noua lui locuință, cu pas rar și cu capul inflăcărat de gânduri și băutură, știa că în camera înghețată portretul nevestei îl va privi dojenitor din cadrul ramei, născându-i în suflet remușcări, cari ajungeau acolo că se întrupau sub o umbră bizară.

Când nu ieșe, pentru a nu mai suporta privirea acelor ochi, altădată atât de blajini, Vameșu se cuibărea în așternut, închizând ochii să nu mai vadă nimic. Prea-i era sufletul muncit de gânduri. Căuta în somn alinare, dar zadarnic, căci fără să vrea venia în contact cu lumea de afară prin singurul ochiu de geam care răsfrângea în camera rece și întunecoasă, reflexul zăpezei de pe acoperișuri.

De multe ori, așa cum sta cu privirile pierdute în neștire, îi părea că nevastă-sa sub forma unei umbre cobora de pe peretele alb, se mișca și că ușoara ei suflare îi biciua fața, făcându-l să se cutremure și să-și ascundă capul sub așternut.

„Ce vrea dela el? De ce i s'arată sub forma asta?” se întrebă el adesea, dar ne găsind în tumultul de gânduri deslegarea îl apucă frica, și fără să vrea ș'amintește că n'a fost nici în ziua aceea la spital, că a uitat de ea și atunci noui remușcări îi rodeau sufletul. „Și doar știa, cât îl iubește. De ce-o mai chinuește

și el acu?" La acest gând amintiri peste amintiri se succedau. Mai întâi vagi, apoi din ce în ce mai clare. O vedea pe Rozalia lui îmbujorată și plină de viață, cum râde, și de dragul ei se pomeni și el râzând.

„Doamne, ce-i cu mine?” făcu el îngrijorat. — Ofilirea ei pe zi ce trecea, îi aminti zilele de durere și chin și oftând, lacrimile îi umplură cupele ochilor.

De câte ori se gândea la nevastă-sa, simțea o alinare. Atunci umbra ei nu-l urmărea, îi dădea liniște.

Fără să vrea gândul îi fugi hoșește la Dunia, o fată de pe stepa basarabeană a cărei ochi pravoslavnici se ascundeau de multe ori sub așternutul lui. La acest gând se îngrozi. — „Unde-s jurămintele de altă dată, șoptite Rozalei în nopțile înstelate. Unde-s? Și un gol simția că se face în el și că vedenia din nou îi intra în suflet, i se perinda pe dinaintea ochilor, dojenitoare ca întotdeauna, cu toate ca ziua intra largă prin ochiul de geam, prin crăpăturile ușei, nestăvilită de nici o putere.

Singur în tinericul nopții i-aducea alinarea, mai ales atunci când obosea de alergătura de peste zi, simția cum pleoapele, bucăți de plumb, se lăsau greoaie peste oglinzele sufletului.

Când se deștepta, avea impresia, că cineva a intrat, că i-a pus țeava rece a revolverului în tâmplă. Inconștient se scula atunci în capul oaselor și se pipăia. Nimic. Doar umbra din cameră îi părea că chicote pe înfundate.

Să nu o mai auză, își trase plapuma peste cap.

Când a trecut noaptea — când s'a făcut ziua, nu-și putea da seamă. Pierdut în gânduri Mihai Vameșu auzea ca în vis cântecul cocoșului, strigătul lăptarului, clinchetul săniilor, scârțăitul zăpezii sub picioarele gazdei și a altora ce treceau grăbiți pe lângă ușa lui. Și aceasta îl durea. Il durea fiecare deșteptare. Ca să nu răspundă nimănui cui s'ar abate pe la el, își înfunda urechile cu degetele. Era în ciudat câte odată și pe raza de soare ce furișată îi cădea pe față. De câte ori ieșea, căuta de a se furișa să nu-l vadă d-l Pescov, stăpânul casei, care nici odată nu se lepăda de-o gură de rachiu, cu toate cicălelile

matroanei Katia Pescov, o femeie grasă, a cărei pași făceau să tremure bucătăria unde robotea din zorii zilei și care-și luase dreptul, când îl știa sculat, de a intra în camera lui, de a se așeza pe pat și a-l descoase.

*

Intr'o zi făcu o beție strașnică cu d-l Tarasie Pescov și cu Dunia. Ei i-a plăcut. Arâs, ba chiar l-a și sărutat, în credință că s'a îndrăgostit de ea.

În schimb el a găsit-o proastă și că miroasă a parfum prost.

N'a trecut mult de la acea beție și Mihai Vameșu, în loc de a se duce s'o vadă pe nevastă-sa, se afundă tot mai mult în mocirla beției, alături de d-l Pescov și din multă pălăvrăgeală se legaseră prieteni.

Generos, jupân Tarasie Pescov, l-a iertat într'o zi de datoria ce-o avea pentru chirie, ba mai mult, i-a împrumutat și bani, să aibă, după cum spunea el, cu ce face față, când ar fi uitat să se ducă acasă. Când a încercat să protesteze, că n'are de unde să-i dea îndărăt, jupân Tarasie, își mângâie mustățile cu dosul palmei, ridică o sprânceană în semn de nedumerire și săltând din umeri zise:

— Grija asta s'o am eu. Mi-i vei plăti când vei avea. Și trebuie să ai, zise el sughițând. — Să nu-mi zici mie cuțu. Are el Tarasie grijă. Numai să mergi cu mine, să fi de-al noștri.

Și luându-l de braț, jupân Pescov l-a purtat pe câteva străzi dosnice.

În dreptul unei cârciumi s'a oprit. L-a împins înăuntru. Ochii încărcăți delumina de afară deslușiră în jurul unei mese oameni care vorbeau în șoapte. Fețele lor palide, muncite, păreau și mai albe la lumina unei lămpi de petrol constipată și anemică.

Cei dinăuntru l-au privit la început cu neîncredere.

Atunci l-a auzit pentru prima dată pe jupân Pescov, despre care a aflat că e rus, văicărindu-se de lupta grea a vieții, de burghezie.

Furat de misterios, Mihai Vameșu spuse:

— Imi place lupta voastră. Ba i-a venit chiar pofta să vorbească. Și a vorbit; ce-a spus nu-și mai aduce

aminte. Ține minte că cei de față i-au strâns mâna.

— Bravo, zise Tarasie, care de bucurie l-a sărutat. Ce-am spus eu? Cărturarul-i cărturar. De asemenea oameni avem nevoie fraților, spuse el celor de față. Nu-i vorbă avem noi, dar cu cât mai mulți cu atât mai bine.

Și tu ești din aceia, zise solemn jupân Tarasie.

— Drept ai tovarășe, spuse unul înalt și uscățiv.

*

Când a ajuns acasă și când s'a desmeticit, nu știa. La gândul că face o faptă nesocotită, îl trecu nădușelile. „Ce-a căutat el acolo, om pașnic, cu năcazuri“, și înciudat îi venia să-și dea cu pumnii în cap.

Auzii pași. „Te pomenești că vine să-mi vorbească despre ideile lor, mormiăi el, pe când se cuibărea în așternut. Trase zavorul.

— Ce faci tovarășe? În pat încă? Scoală frate! zise poruncitor Tarasie, care-și făcu intrarea.

— Nu mă simt bine.

— Lasă, știu eu ce-ți trebuie. O dușcă de rachiu nu strică! Ce zici? Și dându-i una cu cotul, jupân Pescov azvârli cât colo plapuma, în care Mihai Vameşu se simțea atât de bine.

Contrastul dintre căldura patului și răceala camerei îi contracta mușchii. Se îmbracă în grabă, căutând din ochii umbra. Dar nezărind-o, ieși urmat de d-l Pescov. I s'a părut că fotografia din perete a tresărit — dar nedând atenție a ieșit.

Din prag, lumina soarelui îl fulgeră, făcându-l să ducă mâna la ochi.

— Azi mă duc la spital spuse el.

Foarte bine, răspunse d-l Pescov, dar mai întâiu vom lua o gustare.

— Unde?

— Nu știi? Ce mai întrebi? Azi faci cunoștință cu șeful. Cum Vameşu, îl privia uimit, el urmă:

— Că vrea să te cunoască șeful. I-am vorbit de tine. După câte știi, vei scrie la gazeta noastră.

Ești bun de condeiu?

— Știu eu! N'am scris încă la ziare.

— Lasă; făcu filozofic jupân Pescov.

Apoi încet, încet tăcerea se așternu între ei. Doar zăpada apăsată sub greutatea tălpii țipa dureros.

A intrat în aceeași cârciumă, unde cu câteva zile mai înainte i-a făcut vânt Pescov și unde prima oară în viața lui, a început să vorbească acelor haimanale cari l-au primit la început neîncredători.

*

— Bravo, bravo! exclamă Pescov pe când se întorceau acasă. Ai plăcut șefului. Nu știi cât e de sgârcit în a acorda încrederea cuiva.

Acum ai o leafă. Poți trăi mai lomeneste. Voi spune Katiei, să-ți facă de aztăzi foc. Așa-i că-i bine?

— Da, zise Mihai Vameșu, cu gândul la nevastă-sa. Poate că-l așteaptă. N'a fost de mult. Acum îi va spune ca iarăși are o bucată de pâine. Numai să se facă bine. Vor începe o nouă viață.

— Ei, tovarășe! Acest „tovarășe“ pe Mihai Vameșu îl supăra. Ar fi vrut să nu-l laudă niciodată.

— „Ce-i?”

— Bem o ceașcă de rachiu la tine.

De cum intră, un miros de mort îi taie răsuflarea.

— De ce nu s'a dus la spital, gândi el.

— De ce? și cum sta și se frământa, văzu umbra cum se desface din cadrul fotografiei cum se înalță, și vine spre el. Inspăimântat se dădu un pas îndărăt, apucând de braț pe Pescov.

— Frate, privește, privește!

— Ce-i tovarășe?

— Umbra, umbra care rânjește.

— Vino-ți în fire omule! Ce-ai?

— Nimic, mi-sa năzărit făcu el cu inima strânsă de durere. Nici odată nu-mi s'a arătat așa. Și îngrozit o rupse la fugă, lăsând pe dl. Tarasie să clatine din cap.

— Katia, Dunia, s'a țicnit Mihai, strigă jupân Pescov, golindu-și în tihnă cana de rachiu.

*

Remușcarea lui Mihai Vameșu

Când a ajuns la spital, pe unde a trecut nu-și mai amintea. Știe că a fost petrecut de o călugăriță cu buzele sângerii, până la ușă.

În urma lui nevasta-sa, cu o făclie la cap cu mâinile pe piept, rămase acolo între pereții reci ai capelei.

Spre a se desmetici se rezemă de zid. Aerul rece deafară, îl făcu să respire adânc. Apoi încet porni la drum împleticindu-se. Zăpada spulberată de vânt îi biciuia fața. Nu vedea nimic. Simțea ceva înfipț în inimă, și-l durea, îl durea într'una.

Duse mâna la piept. Copacii îndoliați se rânduiseră, aidoma unor cioclii, pe două șiruri, în așteptarea lumânărilor, ce trebuia să lumineze ultimul drum al moartei.

Depart, în turnul unei biserici, cu sgomot de aramă spartă, cinci lovituri spintecă pânza murdară a cerului.

MIHAIL AXENTE

C R O N I C I

OAMENI ȘI OPINII

ȘEZĂTOAREA SCRITORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, LA MEDIAȘ

Iată, în ziua Domnului, patru a lui Făurar din 1939, datorită sânguinței camarazilor de condeiu dela *Lanuri* și adâncei înțelegeri a d-lui *C. Mușlea* directorul băncii „Albina” și președintele Serviciului Social „Astra” din Mediaș, în această veche așezare romană năpădită dealungul unor veacuri maștere de o populație germană — muncitoare și cultă; totuș germană — în acest Mediaș care se bucură de lumina slovei plămădită în suflete tinere și românești, s'a împlinit una din multele și arzătoarele dorinți ale celor ce făuresc slovă din stele și sânge.

Răspunzând chemării „Astreii” medieșene, scriitorii din Ardeal, în frunte cu vicepreședintele lor venerabilul preot și slovar *Septimiu Popa*, au înflăcărat o șezătoare literară, — cea dintâiu din Mediaș, care a fost deschisă de frumosul cor mixt al Reuniunii Meseriașilor români, unde străduiește poetul și învățătorul *George Popa*.

Au citit din operele lor: d-na *Elisabeta Hențiu-Brașov* și d-nii *Septimiu Popa*, *Paul Constant*, *Olimpiu Boitoș*, *C. S. Anderco*, *Radu Stanca*, *George Vaida*, *Grigore Bugarin*, *Ion Th. Ilea*, *Aurel Marin*, *Mihail Axente*, *George Popa*, *I. O. Suceveanu* și cel ce semnează aceste rânduri.

Prezentarea scriitorilor a fost făcută cu dragoste și căldură de către d-l. președinte *Mușlea*, pentru atitudinea căruia, aceștia nu au decât cuvinte de mulțumire.

Românii din Mediaș — puțini dar entuziaști — au populat o sală care ar fi putut primi între zidurile ei un mai mare număr de auditori, dacă împrejurările ar fi permis. Totuși, pentru cei ce cred în misiunea de înălțare spirituală ce are slova în cultura unui

neam, a fost o zi de frumoase realizări și de sănătoase nădejdi.

Desigur se cuvine să insistăm cât mai mult asupra dragostei ce a arătat scriitorilor și scrisului, președintele Astrei medeșiene, cu atât mai mult cu cât se înrădăcinase gândul că acest amabil și fin om, nu ar iubi literatura. D-sa a arătat *prin fapte* că e un neadevăr acest lucru, pentru care fapte, noi, cei dela *Lanuri*, îi mulțumim călduros. Dar, demonstrând atașamentul d-sale de literatură, d-l. președinte al Astrei a făcut dovada — dacă mai era nevoie — că este, în fruntea Astrei, omul la locul lui.

Nu putem uita sânguința conducătorilor revistei acesteia, scriitorii *Mihail Axente* și *George Popa*, care alăturată bunelor intenții ale d-lui Mușlea și activității confratelui *I. O. Suceveanu*, a dus la buna reușită a șezătoarei.

Publicul a ascultat cu dragoste lecturile. Au plâns bătrânii cu părintele *Septimiu Popa*. S'au emoționat fetele și visătorii, cu tinerii poeți care spuneau atât de frumos versuri. Sala întreagă s'a înveselit ascultând schița d-lui *Paul Constant*, iar d-l *Olimpiu Boitoș* — conferențind — a aflat o înțelegere și prețuire necontestată.

După serbare, care s'a încheiat cu un mic și frumos program străjeresc, toată lumea, veselă și robust optimistă, a petrecut dansând și onorând un vin așa cum numai Târnavele știu să dea.

Scriitorii din Ardeal mulțumesc și pe această cale d-lui președinte Mușlea pentru felul în care i-a primit și omenit și — deopotrivă — revistei *Lanuri*, prin care Mediașul românesc a pătruns temeinic în literatura nouă a țării.

N. LADMISS-ANDREESCU

CĂRȚI

GEORGE PETCU: FATA-MORGANA

(Edit. Pavel Suru)

Librăria Pavel Suru și-a făcut un merit din a edita plachetele de versuri ale tinerilor noștri poeți. După cărțile d-lor *Ovid Caledoniu*, *Ion Șugariu*,

Vintilă Horia și alții, editura de pe calea Victoriei ne dă un buchet din poemele tânărului făuritor de versuri, *George Petcu*.

Acest nume este de aflat în diferite reviste literare încă de prin 1925, iar volumașul ce avem în față este al treilea ni se pare.

Nu i-am citit primul volum, pentru că nu am avut de unde.

Ca și în poemele pe care, disparat, le-am prins în pagini de revistă, și în volumul „*Fata-Morgana*” d-l G. Petcu se arată, ca un poet al stepei. Însăși titlul plachetei se pare că vrea să sublinieze acest lucru. Bănuim că și d-l G. Petcu, asemeni confratelui și conjuđeteșeanului său d-l *Teodor Scarlat*, află din punct de vedere estetic și inhibiționist — am putea spune, superioare întinderile plane ale stepei și bărganului, piscurilor alpine, sau numai carpatice. „Câmpia îți dă senzația nemărginirii, a infinitului...”, afirma într-o discuție dl. *Teodor Scarlat*, „pe când muntele sugrumă orice tentativă de evadare, orice orizont, orice perspectivă”. La care i s'a replicat imediat: câmpia! Egal platitudine, nivelare, mediocritate. Piscul? Ei da, piscul înseamnă înălțare, adâncime, ozon. Cel ce replica era, desigur, muntean.

Am reprodus cele de mai sus, pentru că discuția, ne-a părut interesantă mai ales atunci când se pune problema „creației” care, dacă este emanația unui talent, este valabilă și la munte și la șes și pentru că orice afirmație are o replică tot atât de valabilă.

Că d-l *George Petcu* este un hotărît adept al „orizontului culcat liniar pe pământ”, ne-o spun și mărturisirile d-sale de credință poetică:

Tăcerile festile de 'npotmolire brună,
Svâcneau aprins în seva porumburilor crude...
Bătea un vânt de noapte, prin ierburile ude,
Și-un nechezat sălbatec, suia cu stepa 'n lună...

(Noapte de vară).

sau :

Sub cer torid, doar calme tristeți aromitoare
Din când în când adie, prin albe colilii. (?)
Incolo... umbre duse și vagi melancolii
Adorm cu stepa 'n brațe, de valuri arzătoare.

(Amiază).

Poezia d-lui G. Petcu, deși mult personală, trăește un imagism bogat, ades înrăurit, ca imaginea de mai jos:

Cerbii suiau în lună, păduri și aurore!
(Răcoarea asta e inumană)

...geme stepa 'n flăcări și-mi ard la cap alunii!

(Liane)

Icoane proaspete și veridice, trăsături unduioase, ondulație în vers și în senzație, decor campestru, sunt atribute cari pot fi acordate, fără reticențe, poeziei d-lui G. Petcu.

LUCIAN PREDESCU: DUILIU ZAMFIRESCU

(Edit. Cugetarea)

D-l Lucian Predescu, un bun cunoscător al istoriei literare, autor al unei „Istории a Literaturii Române” ajunsă la a patra ediție, sârguincios strângător de date și isvoade asupra istoriei noastre literare, dă pentru folosința școlarilor în primul rând, în al doilea pentru trebuințele tuturor cărturarilor cari vor să aibe bune surse de informație, o concentrată viață și operă a lui *Duiliu Zamfirescu*.

Pentru ușurința lectorului, după ce ne descrie în linii limpezi viața autorului lui *Tănase Scatiu*, d-l L. Predescu împarte opera discutată în cinci cicluri, după cele cinci ramuri ale literaturii cultivate de autor: poet, nuvelist, romancier, om de teatru, teoretician. În fiecare ciclu, după ce ne dă indicațiuni asupra operei în sine, d-l L. Predescu rezumă opera lui Duiliu Zamfirescu, și dă bucăți sau pasagii cari au rostul de a lămuri mai ales structura scriitoricească a marelui prieten apoi rival al lui *Titu Maiorescu*.

D-l Lucian Predescu insistă asupra poeziei lui Duiliu Zamfirescu, pe care o analizează cu atenție și o caracterizează just. Găsim astfel: în volumul de poezii „*Fără titlu*”, „D. Zamfirescu cultivă genul romantic, cu predilecție antic, pe care îl va extinde în celelalte volume și care va constitui singurul gen poetic atacat cu succes” (pag. 32). În volumul „*Alte orizonturi*” „...Zamfirescu a verificat aproape în toate genurile, însă cu fonduri atât de deosebite încât lasă

pe cititor, fără o impresie sufletească bine definită ci numai cu cunoștinți izolate — dar puternice — de frumos". (pag. 39.) În *Imnuri păgâne* „...Zamfirescu promite să devină un pictor de elită al romantismului și clasicismului din poezia noastră". (pag. 47). Și caracterizări asemănătoare se extind asupra tuturor volumelor de versuri și proză ale marelui scriitor junimist.

Unde însă d-l Lucian Predescu se arată la înălțimea operelor discutate, este la capitolul „Duiuiu Zamfirescu romancier". Aci, clar, simplu, just, cenzorul cărții analizează *ciclul comănăștenilor* cu argumente, exemple și caracterizări din cele mai lămuritoare. Desigur d-l Lucian Predescu s'a gândit, când a utilizat acest fel simplu de a lucra, la școlarii care vor folosi lucrarea d-sale.

Cartea a apărut în editura „Cugetarea" a d-lui *Georgescu-Delafraș*, un editor animat de gânduri bune față de tineretul scriitoricesc.

C. LOGHIN: ANTOLOGIA SCRISULUI BUCOVINEAN PÂNĂ LA UNIRE, VOL. II PROZA *)

(Edit. Mitropolitul Silvestru-Cernăuți)

Suntem în zodia antologiilor. Antologii de scriitori mai bătrâni sau mai tineri, sau numai antologii de poezii, apar mai în fiecare an sau, dacă nu apar, se întocmesc în coperte frumos șnuruite ca să rămână la dosar, cum bine remarca prietenul George Popa în numărul trecut al „*Lanurilor*".

Mai an, datorită harnicului și neobositului scriitor care este d-l *Mircea Streinul*, a apărut în editura *Fundației pentru Literatură Regele Carol II*, o antologie a tinerilor poeți bucovineni. Și de data asta, ca și altădată când a editat scriitori tineri dar talentați (Stoian Gh. Tudor, Virgil Carianopol, Pavel Dan, Iulian Vesper

*) Din motive pe care nu le cunoaștem, volumul I. ai acestei necesare *Antologii* ne-a sosit cu întârziere. Nu avem dec timpul util pentru a-l discuta în acest număr al „*Lanurilor*", deși am dori-o. Poate într'un număr viitor, ne vom achita și de această îndatorire.

și alții mulți) d-l profesor *Rosetti* și-a aplecat inima și urechea spre greutățile celor tineri.

Dar iată, d-l *C. Loghin*, un harnic cărturar din țara fagilor, s'a gândit să adune într'o antologie, pe scriitorii bucovineni cari s'au manifestat pe ogorul slovelor cu stele pânăla unire. Și, dupăce în primul volum, s'a ocupat de *Poezie*, în cel ce avem în față se ocupă de *Proza* bucovineană antebelică.

Dl. *Loghin* ne dă un număr de șasesprezece prozatori bucovineni, printre cari dacă aflăm pe *S. Fl. Marian*, *Ion I. Nistor* sau *Leca Morariu*, avem prilejul să cunoaștem ceva *bun*, antologie adică, din lucrările mai puțin cunoscutele *Eraclie Porumbescu*, *M. Teliman* și alții.

Pentruca Antologia să fie cât mai completă, autorul, după scurte note biografice ale scriitorilor prezenți, ne dă și câte o exactă notă bibliografică, din care cercetătorul se poate informa suficient asupra felului de literatură care a preocupat pe scriitorul în cauză, precum și note asupra celor ce s'au scris despre el.

Munca d-lui *Loghin* este nerentabilă pecuniar și nici nu are rostul să gâdile pe cineva ca atâtea alte antologii, pentru sfântul motiv că cei aflați în această carte sunt fie oameni trecuți din lumea aceasta, fie personalități în viață cari nu au asemenea fade vanități. De aceea această muncă trebuie subliniată și dată drept îndemn tuturor ce au asemănătoare preocupări în celelalte provincii românești.

B. I. GÂDEA: SEMNE

(Edit. Drum-Roșiorii de Vede)

Din cernoziomurile Teleormanului, vara cu zăpușeli ecuatoriale, iarna cu zile reci de stă „personalul” înghețat între nămeți câte o săptămână, ne vine, de multă vreme, o revistă tinerească și sănătoasă: *Drum*.

Dar tot pe aceste întinderi, cu păduri bune de prăsit vulpi și ciute, cu aurul vegetal al holdelor, de cea mai bună calitate, cu schituri, de pe vremea lui *Mihai Vodă Viteazul* și de mai de mult, — tot pe aci a trăit feciorul lui *Nicolake Piuă Petrii* din „*Papucii lui Mahmud*”.

Intr'o zi de aramă de pe la sfârșitul unui Noemvrie trist, bătând un drum înglodat, am coborât spre apa Vedei din gara uitată 'n câmpia satului Benca. Drumul urca meandre și cobora văi, cotea hățisuri greu de străbătut și se oprea să bea apă din toate ciuturile fântânelor cotite 'nainte atunci când ziua se arăta lungă și obositoare. Dupăce ne-am potolit setea la o astfel de fântână, dupăce am odihnit un pic și iar am luat calea în picioare, ne-au eșit în cale, pe negândite, grădinele și livezile Dideștilor, satul părintelui Gala Galaction. Mai târziu, în tovărășia binevoitoare a doi tineri dascăli din sat, am adăstat sub criptele reci, vechi și încă solide ale ruinelor vechei așezări monahale a schitului Dideștilor și ne-am gândit la pregrinările ciubotarului Savu care a ucis un turc ca să moară, în ispașe, după lungă drumeție, în pacea și liniștea Bosforului, la Eyub.

De câte ori citim revista *Drum*, ne vine în minte satul în care a copilărit părintele Galaction și, peste potrivnicii, ne gândim la contribuția peisagiului în elaborarea operei de artă, o contribuție de care creatorul, de multe ori, nici nu-și dă seama. Și iată, revista dela *Rusii - de Vede*, făcând un frumos pas înainte, ne trimete plachete de-ale tinerilor ei colaboratori, demni învățăcei ai preotului literat. Mai înainte a apărut volumul „*Tara visului*” poeme de dl. *George Constant*, iar acum suntem vestiți că sub tipar se află cartea d-lui *Const. Salcia* „*Logodna apelor*”.

Avem în față cărticica de poeme în proză recent apărută în aceeaș colecție, intitulată „*Semne*”. Autorul, dl. *B. I. Gâdea*, trebuie că este destul de tânăr. Trădează tinerețea atât forma cărtuliei, cât și stilul. Dar o tinerețe de natură romantică, ceeace debună-seamă este o mică greșeală, dacă nu cumva producția este isvorită dintr'un spirit neadecuat, ceeace totuș constituie un anacronism.

Scrisul de azi poartă amprenta unui tradiționalism spiritual pe care s'a altoit o concepție actualistă a vieții. Or, cele patrusprezece poeme în proză ale tânărului nostru confrate dela Roșiorii Teleormanului, au prea puțin din ceeace se poate numi spirit actual. Singura poemă întrucâtva conformă timpului este

ăcea intitulată *Intoarcerea poetului la iubita sa*, unde aflăm o frumoasă ținută poetică și un parfum respirabil în toate epocile.

Mai subliniem, în acest volum, un stil cernut, bine rostuit și prețuim cum se cuvine atenția pe care poetul nostru o dă formei. Incolo, peste unele greșeli de tehnică, sau de concepție, trebuie o îngăduitoare trecere: poate cu timpul apele se vor limpezi.

AZORIN: DOCTOR DEATH

(Trad. de Eug. Tănase. Edit. Luceafărul" Sibiu)

DI. *Eugen Tănase*, după câte știm este un tânăr sibian din neamul Prisăcanilor, licențiat în litere, îndrăgit de limbile romanice, de aceea a lui Cervantes pe care a învățat-o mai mult singur, îndeosebi. Și, în aceeaș măsură d-sa pare un îndrăgit al teatrului din țara lui *Calderon dela Barca*.

DI. Tănase ne dă într'o traducere cam cu lacune, unul din actele trilogiei religioase „*lo invisible*” a autorului iber *José Martinez Ruiz-Azorin*. Dupăcum autorul ne mărturisește în prefață, aceste „mistere religioase” sunt inspirate de obsesia morții care în opera lui *Rainer-Maria Rilke* a fost piatră de temelie.

La noi s'au încercat cu destul succes reprezentări teatrale cu subiecte din domeniul acesta dificil a „misteriului religios” care nu trebuie să fie nici dramă, nici tragedie, ci transpunerea pe scenă a cutremurării religioase. Astfel „*Anno Domini*”, piesa într'un act a d-lui *Ion Marin Sadoveanu*, deși tratând un astfel de aspru subiect, a recoltat binemeritate succese pe scena teatrului Național din București. Aci, pe lângă dibăcia tehnică a autorului, a construit, în mare măsură, expresiva artă a actorilor, isbutindu-se astfel evidențierea scenică a unui spectacol de elită. Mai cunoaștem, în gen, piesa d-lui *V. Voiculescu* intitulată simbolic „*La pragul minunei*”. Piesa are un admirabil joc de scenă cum rar ne-a fost dat să întâlnim. De altfel credem că în „misterele religioase” nu atât în replici, cât în jocul de scenă stă cheia reușitei.

Actul lui *Azorin* „*Doctorul Death*”, în traducerea d-lui *Eugen Tănase*, s'a pus în scenă la Teatrul Național din Cluj sub direcția de scenă a d-lui profesor *Victor*

Papilian, un om de deosebit bun gust. Ne închipuim că din conducerea scenică a d-sale piesa a avut numai de câștigat, deși interpreții au avut de luptat cu unele expresii rigide ale traducătorului care nu este complet stăpân pe *tehnica frazei*. Apoi cele două monoloage ale bolnavei nu sunt destul de expresive în românește. Nu știm dacă lacuna este datorită traducătorului, sau dacă nu se află cumva la izvor, — în originalul spaniol.

După aceste mici și frățești observații, încheem cu un cuvânt de încurajare pentru tinerii noștri confrăți, cari fac eforturi de cunoaștere și întrepătrundere intelectuală, prin prezentarea unor traduceri ca cea de față. Ceeace, e de recunoscut, — nu-i puțin lucru.

ARON COTRUȘ; MARIA DOAMNA

Domnul *Aron Cotruș*, vrednicul și dârzul fecior^r al popii din Hașagul-Sibiilor, este totdeauna surprinzător, deși ține mai bine ca oricare alt poet contemporan, pasul vremilor sale. Este aceasta o calitate pe care de prea puține ori avem prilejul să o subliniem. Vă aduceți aminte de *Vremurile dihonilor politice* de tot felul, în care poetul a plăsmuit minunatul său poem „*Horia?*” Cât de actuale erau atunci poruncile de oțel ale versului cotrușian! A venit apoi asprul poem „*Peste prăpăstii de potrivnicie*” pe care, inițial, poetul ne-a mărturisit, în seara când l-a citit într'un cerc literar din Capitală, că îl întitulase „*Eu te slăvesc năprasnică Rusie.*” Titlul acesta, pe care mi-amintesc că însăși autorul l-a găsit prea răsunător, a stăruit o vie discuție; discuție în fruntea căreia se aflau: venerabilul academician dl. profesor *Gh. Murnu*, bătaiosul *Napoleon Crețu*, scriitorul *N. Crevedia*, slavistul *Anton Balotă* și alți cunoscuți scriitori aflați la diferite vârste.

Ecoul acestui... cotrușian poem — nu-i putem zice altfel mai nimerit, — nu s'a potolit bine când gazetele ne-au vestit tipărirea noiei opere a d-lui Cotruș, poemul *Maria Doamna*.

De astă dată poetul, îndurerat de pierderea Aceleia care frumos a fost numită „*Mama noastră, a scriitorilor*”, își înăbuse revolta sufletului în vers de înălțare și de caldă laudă. Citind poemul, în minte ne răsare imaginea țaranului nostru, vânjos, strângând butucii pumnilor și

sbârciturile arse de soare și adâncite de nevoi ale chipului, ca să strivească sub trefele sprâncenelor încruntate, între pleoape oblice și lacrimile sale de uriaș bun, pustiit de durere:

acum,
când pleci pe cel din urmă drum,
peste negre hotare
acolo unde nu-i durere și 'ntristare, —
țara nouă care n'are încă douăzeci de ani,
ca'n străvechi, neguroase balade,
dela Vlădică până la golani, —
la picioare îți cade...

(pagina 19)

„Dela Vlădică până la golani“, țara noastră, a părinților, a moșilor și strămoșilor noștri, țara asta își plânge Regina. Din veac aceeaș, resemnată în durere, mare în credință și iubire. Și simplă, săracă la vorbă în fața strălucirii și a tot ce vine neașteptat, spre binele și fericirea ei.

Vorbele mele: țărance roabe,
cum să s'apropie de-atâtea podoabe ?!
măinile lor nătângi și sărace,
cum (să) ndrăsnescă să te îmbrace ?!
cu ce unealtă măiastră să tai,
din sălbatecu-mi grai:
salbă și strai...

(pagina 6)

Și scurgerea poemului, înăbușită în durere pentru neîntoarcerea acestei „visterii uriașe, fierbinte, de cuvinte“ continuă trist, venită de peste timp, din istorie și faptă!

Decebal, de-ar fi știut c'odată ai să vii,
prin acești munți, pe-aceste câmpii,
ar fi adunat oșteni cât spuza
și firoși zidari făr' de somn...
și'n năpraznică-i trufie de Domn,
ar fi clădit din sânge și sudoare,
din piatra cea mai tare,
pân' la ceruri — Sarmisegetuza...

(pagina 14)

Traian-Impărat „de te-ar fi văzut pe-al Dunării țarm“, ar fi rămas înfipt în călcâiul de fier, niunt, cutremurat“. Basarab Voevod „Carpații i-ar fi smuls din rădăcină să 'ngroape sub ei orice oaste streină“. Ștefan cel Mare „ar fi poruncit, în sânge să se clădească moldovenești mânăstiri“.

În fața privirile tale auguste
s'ar fi oprit brusc din mândrele-i cavalcade,
cu ochii ca două puste,
slăvitul de toți — Ion Huniade... (pag. 15)

Toți, toți stâlpii neamului și ai istoriei noastre, ar fi tresărit uimiți, bucuroși, robiți, cu evlavie, în fața Aceleia care a fost Regină între Regine, lumină între luminile neamului, bucurie și nădejde, pace și dragoste.

Dar:

calul zadarnic va aștepta
la poarta ta...

Iar noi, ceice am trăit în umbra pasului Ei de vis, al Mariei, Doamna noastră a tuturor celor azi îndurerăți,

piramide de puști pân'la cer am înălțat
pentru surâsul tău înghețat
împărăteasă cu pasul încă fierbinte
printre-ale noastre albe aduceri-aminte...

Acesta este poemul plugarului român, al neamului românesc adică, al virtuților neamului acesta, poemul întruchipat în slovă de pană de foc a unui ales între aleși întru preaslăvirea Marei și Bunei noastre Doamne, Maria.

Dar cine altul dintre noi ar fi putut să închege în slove și vers, durerea neamului cu fruntea în pământ cu ochii în lacrimi, decât Aron Cotruș ?

Perfecția versului cotrușian și aci este întreagă. Nu avem nimic a afla întunecat, sau incomplet, sau șubred, acestui vers.

B. IORDAN: ANTOLOGIA ÎNVĂȚĂTORILOR ÎN LITERATURĂ

(Edit. Cugetarea)

Iată o a doua antologie în cadrul cronicelor literare din acest număr al *Lanurilor*. Este o antologie tot atât de interesantă ca și aceea a bucovinenilor, ca și orice altă lucrare antologică, poate cea de față, ceva mai că-utată.

Aci este vorba despre învățătorii cari scriu și literatură, nu numai lecții tip și teorii de-ale lui Pestalozzi. În mediul dascălesc, lucrarea ce avem în față credem că va afla lectori mulți din motive de orgoliu de breaslă

întâiu și apoi pentru că volumul acesta are darul să împlinească anumite cunoștințe literare ale multora din cei câteva zeci de mii de dascăli români.

Nu avem intenția să facem aspre observații dar ne mărturisim o constatare și deolaltă cu ea, surprinderea ce am avut când, discutând cu un dascăl despre *Lucian Blaga*, convorbitorul meu nici nu auzise despre singurul filozof al realităților și spiritualității românești. În literatura pedagogică era însă un erudit. De aceea, de altfel, prin partea locului, era socotit ca un bun dascăl, deși la partea literară elevii îi era foarte slabi. Știa să predea cursuri; nu știa însă, despre literatură, nici strictul necesar meseriei lui.

Mai ales la un dascăl — mai ales — lectura particulară, cunoașterea operelor literare de seamă, aprofundarea lor chiar, credem că este alături de pregătirea pedagogică, un necesar bagaj intelectual.

Trebue însă să recunoaștem că o seamă de împrejurări pedosnice de natură materială mai întâiu, nu permit *celor ce vor să cunoască*, împlinirea tuturor bunelor lor vreri.

Iată deci unde antologia d-lui B. Iordan, învățător și scriitor de elită, află loc bun. Pe un preț relativ acceptabil dealungul a 339 pp. lectorul face cunoștință cu bucăți de antologie literară, semnate de o seamă de dascăli dela *Creangă* începând și sfârșind cu tânărul și, se pare de timpuriu blazatul nostru confrate *V. Copilu-Cheatră*. Între aceste limite, ni se amintește, sau reamintește, de prezența în regatul literar a unor nume dascălești ca acelea ale dd. Gh. Tutoveanu, Ion Ciocârlan Gh. D. Mugur, Petrea Dascălul, Apostol Culea, Ada Umbră, C. R. Crișan, Gr. Popiți, George Popa, Teofil Lianu, Nic. Albu, Grigore Bugarin, Ion Moldoveanu, George Todoran, Mia Marian, V. Munteanu, Gh. Bobei, și alții.

Toate numele citate aci și încă altele reprezintă quintesența creației în literatură a planului dascălesc. Sunt nume cari cinstesc cu prisosință nu numai pe dascălii țării, ci însăși noțiunea de om în accepția înaltă a cuvântului. Recomandăm tuturor învățătorilor, umili și harnici dascăli de cătune, aprigi stegari dela târguri și orașe, Antologia d-lui B. Iordan, carte din care vor înțelege cât mai răspicat jertfa pe care o fac semenii lor literați creind în tăcere și, mai totdeauna, în durere.

„*Antologia învățătorilor în literatură*” este pentru ei carte de căpătâiu.

BĂTAIE DE JOC

A apărut în editura „Cugetarea” a domnului *Georgescu-Delafras* o carte care vrea să fie o „vieață romanțată” — cuvântul este la modă — a marei noastre cântărețe *Hariclea Haricli-Darclée*. Doamna *Darclée* pe drept cuvânt marea *Darclée*, acum, la respectabile bătrânețe ar fi meritat o mai justă cinstire decât aceea care i se face — dar este aceasta o cinstire? — în cartea cu pricina.

Volumul „*Darclée*” este scris de un analfabet care se vrea gazetar și... scriitor — de ce nu? — pe nume N. Carandino. Acest intrus în regatul literar nu reușește decât să se facă și să facă hârtia și slova de răs. Și încă ce mai răs! ... Cu aplauze la rampă deschisă.

Luați, vă rog, cartea „*Darclée*” și o citiți. Un agramatism feroce, un analfabetism dus până 'n pânzele albe ale inconștienței, o lipsă de ortografie, de stil, de aer cărturăresc, îngrozitoare. Fraze încâlcite. Cităm: „In chiar această unanimitate însă sta singurătatea sufletească a marei *Darclée*. Sau: Entuziasmată de personaj, de muzică, de multă vreme dorea să adauge această operă (este vorba de opera *Sapho* (n. a). neasemuitelor ei creații, dar „errare humanum est” și cine, știe ea, încă putea să se înșele...”

Și cine știe ce-o fi vrut, dl. N. Carandino să ne spună cu aceste baliverne!

Dar dl. Carandino este și cu totul neinforma. Căci după ce se cramponează în eroare — deopildă scriind cuvântul, *Sapho* în o ortografie cu totul personală: *Saffo*¹⁾, d-sa afirmă cu totul necontrolat cumcă: „În 1911 *Darclée* interpretează la Roma „*Saffo*” (sic!) de *Pucini* (sic!) „*Aida*” și *Cavaliere della rosa*” de *Richard Strauss*”. (Ce-o fi zis duhul lui *Verdi* în Rai când a văzut că dl. N. Carandino îl expropriază de opera „*Aida*”, ca s'o treacă pe numele lui *Richard Strauss*?)

Va să zică: *Saffo* în loc de *Sapho*, *Pucini* în loc de *Puccini* și „*Aida*” de... *Richard Strauss*, toate

1) Nu poate fi vorba de o greșeală „de tipar” deoarece eroarea se repetă oridecâteori se întâlnește cuvântul în text.

ăceste minunății într'o propozițiune de câteva cuvinte. Un fel de record, prinurmăre...

Dar după câteva fraze pompoase și goale de sens și stil, d-l. Carandino ne anunță entuziazmat, după... „o cronică de avant scenă“, cum că celebra „Saffo“ (să păstrăm ortografia dumnisale), care „a dat prilej de manifestare ingeniozității muzicale a lui Giovanni Pacini“, (!?) „a fost reprezentată prima oară la S. Carlo di Neapoli (sic!) în 1840...“

Dar iată: din orice lărouse muzical putem afla că: *Sapho* este o operă comică în trei acte. Cuvintele de *Emile Augier*, muzica de *Charles Gounaud* și că a fost gata la 1851. Tot *Sapho* mai se întitulează și un poem în cinci acte semnat de *Massenet* și terminat în 1897.

Și tot *Sapho* mai aflăm o piesă de teatru de *Daudet* și *Adolphe Belot*, gata pentru rampă în anul Domnului 1885.

Și apoi un *Saffo* de *Giovanni Pacini* al d-lui Carandino, dupăce ceva mai sus, tot domnul Carandino, ne spusese că același „*Saffo*“ ar fi opera unui oarecare *Pucini*.

Dar în lăroussul cu pricina nu aflăm niciun *Giovanni Pacini* și niciun *Pucini*. Este drept, ar fi un *Giaccomo Puccini* (nu Pac... nici Puci...) dar după insistența cu care d-l Carandino se cramponează în eroare, nu credem că acest mare compozitor italian să fie cel despre care ar dori să ne vorbească autorul cărții *Darclée*.

Și apoi „*Saffo*“-ul d-lui Carandino a fost reprezentat la *S. Carlo di Neapoli* (paroldoner!) în 1840, adică, în cel mai bun caz, cu unsprezece ani înainte de zămislirea operei de *Augier-Gounaud*. Că celelalte, au venit mult mai târziu.

Pentru că, am luat cazul „*Sapho*“ (putem să luăm și altele din cartea de succes a d-lui Carandino), tot lăroussul ne spune că acest cuvânt se mai scrie și *Sappho*. Incolo, nimic...

Și toată babilonia asta — cu care regret nespun că deranjez pe cititori — numai pe câteva pagini de carte, sau pe două coloane de gazetă...

Închipuiți-vă acum ce poate însemna acest op, care răstignește definitiv, în loc să aureoleze, pe aceea care a fost marea noastră cântăreață Darclée.

Nu suntem pedanți. Nu ne place să fim nici grămăticii. Dar orice tâmpă ispravă are o limită. Și cu asemenea isprăvi, recunoască oricine că dl. Carandino a trecut orice limită. Dar acest domn Carandino, marele ziarist și scriitor, s'a aflat cândva să conteste capacitatea literară a unui Camil Petrescu... Vedete dmnea-voastră..

Nouă însă ne pare rău un singur lucru: că o asemenea „capacitate” înșeală buna credință a directorilor de mari gazete, trag chiulul unor editori de talia d-lui Georgescu-Delafras și torturează așa, pe gratis, slova și cartea românească și cu ele... publicul cititor. Dar... ale tale dintru ale tale.

N. LADMISS-ANDREESCU

R E V I S T E

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PAGINI LITERARE

(VI, 1—2, 1939).

Printre revistele literare ce apar în Ardeal în condițiuni atât în cece privește materialul cât și tehnica, se numără pe bună dreptate și revista „Pagini literare” de sub îngrijirea scriitorilor: V. Beneș, M. Benke, Romulus Demetrescu, Grigore Popa, Ivonne Rossignon, cu largul sprijin și spirit de sacrificiu a dlui Teodor Murășanu.

În cel dintâi număr apărut pe acest an întâlnim contribuția de preț a d-lui Ion Agârbiceanu despre marele nostru poet Octavian Goga,

Domnul V. Beneș în nuvela „Ingerul alb” continuă aceiaș temă cu elemente fantastice ca și în unele nuvele din „Hanul roșu”. Un ciclu de poeme ca un buchet de leandru, semnează subtilul poet Aurel Marin, deasemenea Ștefan Baci, Ivonne Rossignon, iar d. Teodor Murășanu niște isbutite tălmăciri din poetul ungar Ady.

Despre volumul de poeme „*La curțile dorului*„ de *Lucian Blaga* semnează rânduri de reală valoare critică d. Grigore Popa, iar d. Romulus Demetrescu face o justă prezentare a cărții de nuvele „*Hanul roșu*“ de V. Beneș apărut în editura „*Miron Neagu*“ din Sighișoara.

La însemnări d. Bucur Țincu ia notă cu vie satisfacție de sărbătorirea la Sighișoara a scriitorului, profesorului și omului de cultură, care este d. Horia Teculescu.

Tot aici întâlnim relatarea d-lui Teodor Murășanu în cecece privește apropierea dintre scriitorii unguri și scriitorii români în care scop, Patriarhul Miron Cristea, adormit întru Domnul, a pus la dispoziția revistei „*Erdélyi Helikon*“, suma de 50.000 lei drept premii pentru acei unguri cari ar traduce opere de-ale scriitorilor români în limba maghiară.

DIMITRIE DANCIU

S T O L

(II, Nr. 1-2-3, 1939)

Mediașul care este cunoscut ca un mare centru industrial, în timpul din urmă (1933) a luat un avânt cultural și spiritual. În cei șase ani scurși au înflorit și răspândit de pe meleagurile lui atâtea ziare și reviste românești, cari deși dispărute din conștiința publicului, totuși ele ascund un document de-o ferventă frământare românească, în una din cele mai însemnate cetăți săsești.

Înăbușit de streinismul ostil oricărei acțiuni românești, vlăstarul daco-roman a căutat de a se afirma pe toate tărâmurile. Din acest imperativ s'a născut anul trecut și revista *Stol*, a străjerilor dela școala primară No. 2, de sub conducerea neobositului director Ion Biriș și a colaboratorilor săi, d-nii Ion Bucur și George Popa, care caută prin ea să pregătească generația de mâine și să-i insuflă dragostea de frumos și adevăr.

Numărul de față este închinat memoriei marilor oameni ai județului și este scrisă în întregime numai de elevi.

Revista *Stol*, în felul în care se prezintă, rivalizează cu cele mai bune reviste școlărești și odată cu ele umple un gol de mult simțit pe aceste meleaguri; iar citirea ei aduce o recreare și celui mai pretențios

cititor, tocmai prin naivitatea și sinceritatea cu care este scrisă.

În numărul de față desprindem articolele elevilor: Adrian Pârvulescu (Voevodul); Ioan Moldovan (Ilarie Chendi); Ana Iosif (Șt. O. Iosif); Virgil Bucumeanu (Aron Pumnul); Ana Butnar (Ion Ursu); Constantin Potroca (Zaharie Boiu); Lucreția Borza (Axente Sever); Ion Hudrea (Visarion Roman).

La cronici și ca o complectare scriu, elevii: Angela T. Ioan (Patriarhul Miron); Octavian Coman (O despărțire dureroasă); precum și redactorii rev.: George Popa și Ion Bucur. Revista se deschide cu articolul Glasul vremii, a dl. Florian Geamănu, Președintele Asociației Învățătorilor din jud. Târnava Mare, în care face istoricul și munca depusă pentru creșterea în spiritul vremii a tinerei generații de astăzi.

MIHAIL AXENTE

I N S E M N Ă R I

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GEST REGAL

Din înaltul spirit de înțelepciune și înțelegere a M. S. Regelui Carol II, scriitorii, până mai ieri lăsați în voia soartei, vor avea deacum încolo o nădejde: pensia. Mare sau mică, nu importă criteriul după care se vor ghida cei împuterniciți cu distribuirea. Tot ce-l bucură pe scriitorul de azi și viitorul pensionar de mâine, — dacă va ajunge să se bucure de rodul muncii lui este că Regele, el însuși scriitor, a înțeles în deaproape pe acest semen al nostru, care prin darul însușirilor sale iese din comunul anonimilor și a căutat de-al răsplăti, atât pe el cât și familia lui.

De unde până mai ieri, scriitorul, acest aparat după care se calculează gradul de cultură al unui popor, era ignorat, ținut la distanță, de ghișeftarii timpului, astăzi este apreciat, chemat la posturi de răspundere și după constatările făcute reese că el este conștient de menirea lui, în resortul tânărului stat românesc.

Astăzi mai mult ca oricând, scriitorul trebuie apro-

piat pusă la muncă, fie el de unde va fi : capitală sau provincie, tânăr sau bătrân, căci lui îi incumbă datoria de a înălța pedestalul culturii românești cât mai sus.

Gestul Regal, pus în aplicare de sftenicul său, scriitorul M. Ralea, încurând va deveni fapt împlinit.

Scriitori, la datorie ! Faceți deci front de luptă în jurul Regelui vostru, spre binele și folosul Țării.

MIHAIL AXENTE

CARNETUL CU NOTE

Distinsul nostru colaborator, d. *Otto Folberth*, va apare în curând în paginile revistei *Gândirea*, cu un studiu care tratează despre *Ștefan Ludovic Roth și legăturile lui cu românii*, studiu pe care sub forma unei conferințe l-a împărășit brașovenilor, în cadrul societății pentru cultura româno-germană. Revista d-lui Nichifor Crainic poate fi mândră că găzduște în paginile ei pe prof. Otto Folberth, care e unul dintre cei mai însemnați scriitori germani din România. Opera sa de căpetenie e studiul asupra vieții și operii lui Ștefan L. Roth, marele filoromân și erou al veacului trecut, operă pe care autorul o tratează în șapte volume, așa cum am mai notat în trecut într'un asteric la articolul său *Satul românesc de munte*, publicat într'un exemplar mai vechiu al revistei noastre. Dealtfel „*Lanurile*” se mândresc cu deosebita cinste și dragoste a d-lui Otto Folberth, care a aderat să facă parte din grupare, dând o colaborare efectivă, începută încă din anul trecut,

*

Despre *Calm exterior*, cartea de poeme a d-lui George Vaida vom scrie mai detaliat altădată. Până atunci vrem să facem câteva însemnări despre poezia sa. Prezentul volum aduce o lirie suficient de profundă și intensă, care se alătură și se integrează curențelor mai noi. Trece prin versurile sale un vânt de moarte, resemnat și calm. Rareori alte teme, așa că se observă un ton egal în tot cuprinsul cărții.

Fără a aduce originalitate, poezia d-lui George Vaida încântă mai ales prin imagini și frumuseți de stil. Se poate aminti chiar și de câteva incore influențe, de pildă prezența lui Baudelaire în strofa întâia din

Poemă pentru destin, sau a lui Eminescu în chiar titlul *De ce să treacă anii*, ori transcrierea într'un singur vers a cuvintelor *ora și culoarea*, prezente la Emil Gulian. Dar aceste rânduri nu ne scutesc, cum am spus, de a discuta mai pe larg această carte, care tocmai prin titlul ei dă o semnificație de verticală trăire lirică.

Exemplarul de pe martie al Revistei Fundațiilor Regale, aduce o poezie de d. V. Voiculescu, care se înscrie pe linia *Fetei din dafin*, din volumul *Urcuș* și care se numește *Crăiasa de zăpadă*, poezie unde pornografia prezentă la atâția poeți moderni, e înlocuită cu imagini sugestive, dar nici decum acuzabile. Toate strofele sunt pline de lirism și incantație. Expresia directă e înlăturată și cuvintele cuprind indicații pentru gesturi erotice. Dar orice cititor serios va căuta să cunoască această poezie care nu desminte lirica de până azi a d-lui Voiculescu.

Revista *Convorbiri literare* după o epocă în care destinele ei au fost conduse de d. Tzigara-Samurcaș, într'un timp cu frumoase colaborări tinerești, a trecut de curând sub direcția d-lui I. E. Torouțiu, om de serioasă cultură literară și înzestrat pe de-asupra cu multă dragoste și înțelegere pentru scriitori. Suntem siguri că sub conducerea sa, această revistă care a însemnat cea mai glorioasă realizare literară a veacului trecut, va căpăta o atmosferă de distinsă intelectualitate și de înaltă ținută literară, mergând pe urmele celebrei ei tradiții. Din acest exemplar, despre care vom mai scrie încă, semnalăm poezia d-lui Aurel Chirescu care atinge mari altitudini lirice prin utilizarea elementului folcloric bine distribuit.

Dar vom sublinia încăodată numele d-lui Aurel Chirescu, care a avut cinstea să fie singurul laureat pentru poezie în acest an, de către Fundațiile Regale. Volumul său intitulat *Finister*, e astfel așteptat cu legitimă nerăbdare și la apariția lui care va fi de ziua cărții, vom avea prilejul să scrim despre o carte care credem că va fi un moment însemnat al liricei noastre tinere.

GEORGE POPA

SUMARUL

- OLIMPIU BOITOȘ: Orientări
RADU STANCA: Adolescență
ION TH. ILEA: Moment nevedit în suflet
GRIGORE BUGARIN: Sonetul horei
THEODOR CONSTANTIN: Amurg în port
GEORGE POPA: Literatura ardeleană de azi
DIMITRIE DANCIU: Neștire; Gând
MIHAIL AXENTE: Remușcarea lui Mihai Vameșu

CRONICI

Oameni și opinii

- N. LADMISS-ANDREESCU: Sezătoarea scriitorilor români
din Ardeal, la Mediaș

Cărți

- N. LADMISS-ANDREESCU: Fata morgana:
Lucian Predescu: Duiliu Zamfirescu;
C. Loghin: Antologia scrisului bucovinean până la
Unire, vol. II proză. B. I. Gâdea:
Semne; Azorin: Doctor Death;
B. Iordan: Antologia Învățătorilor
în literatură; N. Carandino: Darclée

Reviste

- DIMITRIE DANCIU: Pagini literare
MIHAIL AXENTE: Stol

Insemnări

- MIHAIL AXENTE: Gest regal
GEORGE POPA: Carnetul cu note (Otto Folberth la „Gândirea“
Calm exterior) Crăiasa de Zăpadă, Convorbiri literare, Finister).

Reproduceri

- CAROL CSOMOFÁY: Țărancă torcând

DIRECTOR
MIHAIL AXENTE

REDACTOR
GEORGE POPA